

THƯ VIỆN ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN TỔ CHỨC TẬP HUẤN TẠI THƯ VIỆN BÀ RIYA-VŨNG TÀU: từ 24-28/10/2005 THƯ VIỆN HẢI PHÚ, TUY HÒA: từ 19-23/12/2005

Tổ chức tập huấn nghiệp vụ thư viện cho đồng nghiệp được xem như là một trong những nhiệm vụ của Thư viện Đại học Khoa học Tự nhiên TP. HCM. Tháng 10/2005 hợp tác với Thư viện Bà Rịa-Vũng Tàu tổ chức khóa tập huấn “*Tổ chức và sử dụng thư viện hiện đại*” và Tháng 12/2005 hợp tác với Thư viện Hải Phú tổ chức khóa tập huấn “*Hoạt động thư viện trong thời kỳ mới*”

Chương trình tập huấn bao gồm những đề tài:

- Hoạt động thư viện trong môi trường điện tử
- Công tác kỹ thuật
- Mục lục trực tuyến OPAC
- Dịch vụ tham khảo
- Dịch vụ trực tuyến và Internet
- Phần mềm nguồn mở Thư viện số Greenstone.

Trong môi trường điện tử, công nghệ web là rất quan trọng đối với các hoạt

động thông tin thư viện, đặc biệt là việc chuyển đổi biên mục trên web – Những biểu ghi thư tịch (bibliographic record) trong thư viện truyền thống được thay thế bằng những siêu dữ liệu thư tịch (bibliographic metadata) với những chuẩn biên mục mà dữ liệu được đóng gói bằng ngôn ngữ XML, đó là MARC-XML và Dublin Core. Việc quản lý thông tin là bao gồm lưu trữ, tổ chức và truy hồi thông tin. Thông tin trên web bao gồm việc sử dụng công nghệ agent trong những bộ máy tra cứu (search engine) có tổ chức không cao bằng thông tin trong thư viện số là do con người chọn lọc, biên mục và tập hợp trong những bộ sưu tập.

Công tác kỹ thuật (technical services) cũng phải được tổ chức cho phù hợp với sự phát triển của thư viện trong môi trường điện tử – Ranh giới giữa công tác phục vụ và nghiệp vụ ngày càng mờ nhạt và công nghệ thông tin đóng vai trò chủ đạo. Một sơ đồ tổ chức công tác kỹ thuật được đề



Tập huấn tại Vũng Tàu và Tuy Hòa

ngiht bao gồm bộ phận “Tài nguyên thông tin – Information resources”, “Công nghệ thông tin – Information technology”, và “Thư viện số – Digital library”. Trong công tác kiểm soát thư tịch (bibliographic control), phân loại tài liệu nhằm phục vụ việc xếp tài liệu trên giá theo môn loại; còn định chủ đề là công việc vô cùng quan trọng nhằm ấn định những tiêu đề đề mục phản ánh nội dung tài liệu để đưa vào mục lục chủ đề. Cần phải xây dựng một tập tin có thẩm quyền chủ đề (subject authority file) để kiểm soát tính nhất quán của việc định chủ đề; đồng thời phải biết cách sử dụng những tiêu phân mục đề tài và hình thức trong bảng tra tiêu phân mục phù động tự do (free floating subdivision) cũng như cách sử dụng những tiêu đề mẫu (pattern heading) để định chủ đề những đề tài cùng chung một nhóm.

Tổ chức hệ thống mục lục bao gồm mục lục tác giả, mục lục nhan đề, và mục lục đề mục phản ánh ba tiêu đề là tiêu đề tác giả, tiêu đề nhan đề, và tiêu đề đề mục là những điểm truy cập (access point) chính được dùng làm dẫn mục (entry) trong một hệ thống tra cứu thư tịch. Mục lục đề mục là quan trọng nhất. Phần mềm quản lý thư viện phải hỗ trợ việc thể hiện mục lục đề mục bằng cách hiển thị danh sách tiêu đề đề mục kèm theo những tham chiếu để người sử dụng dò hay lướt tìm.

Trong một thư viện, cần thiết phải tổ chức một phòng hay ban tham khảo (reference department) với việc chọn lọc và xây dựng một sưu tập tham khảo bao gồm những công cụ tham khảo như thư mục, sách chỉ mục, tóm lược, niên giám, danh bạ, lịch sách, niên san, sổ tay, cẩm nang, từ điển, bách khoa toàn thư, tiểu sử, nguồn tài liệu địa lý, tư liệu chính quyền,

và nguồn tài liệu thống kê. Ngoài ra còn thực hiện một dịch vụ tham khảo nhằm giúp người sử dụng tìm kiếm thông tin cũng như cung cấp thông tin cho bất cứ ai có yêu cầu. Kết hợp với việc sử dụng Greenstone, học viên thực hành việc tái đóng gói thông tin phục vụ dịch vụ tham khảo.

Internet ngày nay hỗ trợ đắc lực cho hoạt động thư viện. Qua hai khóa tập huấn, học viên được thực hành tất cả những công cụ và dịch vụ cần thiết trên Internet.

Phần mềm nguồn mở Greenstone hỗ trợ việc tạo lập những bộ sưu tập thư viện số. Học viên được thực hành biên mục theo chuẩn Dublin Core và sử dụng công cụ Librarian Interface của Greenstone để thu gom thông tin, biên mục tài liệu, thiết kế giao diện, và xây dựng bộ sưu tập.

Khóa học tuy ngắn ngủi nhưng đã cập nhật cho học viên nhiều kiến thức mới về hoạt động thư viện trong môi trường điện tử cũng như khuyến cáo nên mạnh dạn thay đổi những giá trị cũ để sẵn sàng đón nhận công nghệ mới.

Khóa học ở Vũng Tàu diễn ra trong những ngày tháng 10 nắng ấm dễ chịu của miền Nam. Trong khi những ngày cuối năm ở Tuy Hòa mưa và lạnh suốt thời gian khóa học cũng không làm mọi người nao núng; riêng đối với những giảng viên từ Thư viện Đại học khoa học Tự nhiên TP. HCM thì cảm thấy thú vị với cái lạnh hiếm hoi này.

**NGUYỄN MINH HIỆP
LƯƠNG MINH HÒA
DƯƠNG TÍCH ĐẠT**

ghi

Tuy Hòa, 21/12/2005